

Praha 25. 9. 2013

44

Činnost zdravotnických zařízení v oboru transfuzní služby v České republice v roce 2012

*Activity of health care institutions in the section of transfusion service
in the Czech Republic in 2012*

Souhrn

Celkem byla v roce 2012 zpracována data ze 131 zpravodajských jednotek a návratnost výkazů byla 99 %. Činnost v oboru transfuzní služby zajišťovalo celkem 184,19 lékařů a 1 407,68 ostatních zdravotnických pracovníků. Na odděleních a pracovištích transfuzní služby bylo provedeno 1 055 tisíc odběrů od 267 340 dárců, z nichž bylo vyrobeno 406,6 tisíc jednotek přípravků červené řady, 39 tisíc terapeutických dávek trombocytů a 574 tisíc litrů plazmy.

Summary

In total there were 131 reporting units involved in the data collection process in 2012 and the return rate of reports on activity was 99 %. Activity of health care institutions in the transfusion service section was ensured in total by 184.19 physicians and by 1 407.68 other health care workers. There were 1 055 thousand blood donations taken from 267 340 blood donors in departments of transfusion service. In total there were 406.6 thousand units of red cells, 39 thousand therapeutical doses of platelets and 574 thousand litres of plasma produced.

Tato Aktuální informace popisuje činnost zdravotnických zařízení v oboru transfuzní služby. Zdrojem dat jsou roční výkazy o činnosti, které vyplňují a předkládají ÚZIS ČR oddělení a pracoviště zdravotnických zařízení (zpravodajské jednotky) jako součást Programu statistických zjišťování Ministerstva zdravotnictví ČR.

K 31. 12. 2012 bylo registrováno celkem 132 zařízení oboru transfuzní služby (vč. plazmaferetických center a krevních bank), stejně jako v předešlém roce. Návratnost výkazů byla 99 % (výkaz neodevzdala 1 krevní banka), a to nepatrně vyšší než v roce 2011. Z celkového počtu zařízení, která odevzdala výkaz, bylo 75 oddělení transfuzní služby, 4 plazmaferetická centra a 52 krevních bank. Z celkového počtu zařízení transfuzní služby působilo 123 zařízení v rámci lůžkových zařízení.

Nová plazmaferetická centra, která vznikají od roku 2008 a specializují se na odběr plazmy od dárců, kterým je finančně kompenzováno nepohodlí a ztráta času, významně ovlivnila údaje o činnosti transfuzní služby v ČR a měla největší podíl na více než 2násobném nárůstu počtu prvodárců za roky 2008–2009, v roce 2011 i 2012 už počty prvodárců klesaly. Plazmaferetická centra měla také zásadní podíl na 7,4násobném nárůstu počtu odběrů plazmaferézou v letech 2008–2010, v roce 2012 byl počet těchto odběrů nižší.

Z celkového počtu 75 oddělení a pracovišť transfuzní služby bylo 71 samostatných oddělení a 4 pracoviště působila při klinické hematologii. Z 52 oddělení a pracovišť

krevních bank bylo samostatných oddělení celkem 18, pod oddělením klinické biochemie působilo 21 pracovišť, další 3 pracoviště byla při odděleních transfuzní služby, pod oddělením klinické hematologie působilo 9 bank a 1 pracoviště působilo jako oddělení AR. Plazmaferetická centra byla celkem 4.

Chod všech zařízení transfuzní služby byl v roce 2012 zajištěn celkem 1 659,45 úvazky zdravotnického personálu (průměrný roční přepočtený počet pracovníků včetně smluvních pracovníků), z toho pouze 6 % pracovníků působilo v krevních bankách a 10 % v plazmaferetických centrech. Z celkového počtu úvazků připadlo více než 11 % na lékaře a 70 % na zdravotnické pracovníky s odbornou způsobilostí bez odborného dohledu (ZPBD).

V roce 2012 klesl počet evidovaných a odebraných dárců na odděleních/pracovištích transfuzní služby, a to o téměř 3 % u evidovaných dárců (na více než 281 tisíc dárců) a o 1 % u odebraných dárců (na téměř 214 tisíc osob). Prvodárci tvořili v roce 2012 více než 13 % z celkového počtu odebraných dárců a jejich počet proti roku 2011 vzrostl o více než 2 % (tj. o 619 dárců). V plazmaferetických centrech poprvé od roku 2008 (vznik plazmaferetických center) klesl počet evidovaných dárců o téměř 5 % (na téměř 77 tisíc dárců), počet odebraných dárců stoupl o 4 % (tj. o 2 124 dárců) a počet prvodárců klesl o více než 2 % (na 21,1 tisíc dárců).

U odebraných dárců je sledován výskyt infekčních onemocnění. Z těchto důvodů bylo v roce 2012 vyřazeno celkem 1 791 dárců, v roce 2011 to bylo 902 dárců. Z celkového počtu vyřazených dárců bylo v Národních referenčních laboratořích skutečně potvrzeno: 30 dárců s hepatitidou typu B, 111 dárců s hepatitidou typu C, 9 dárců s infekcí HIV a 30 dárců se syfilidou. U všech sledovaných infekčních onemocnění došlo ke snížení potvrzených případů v porovnání s rokem 2011.

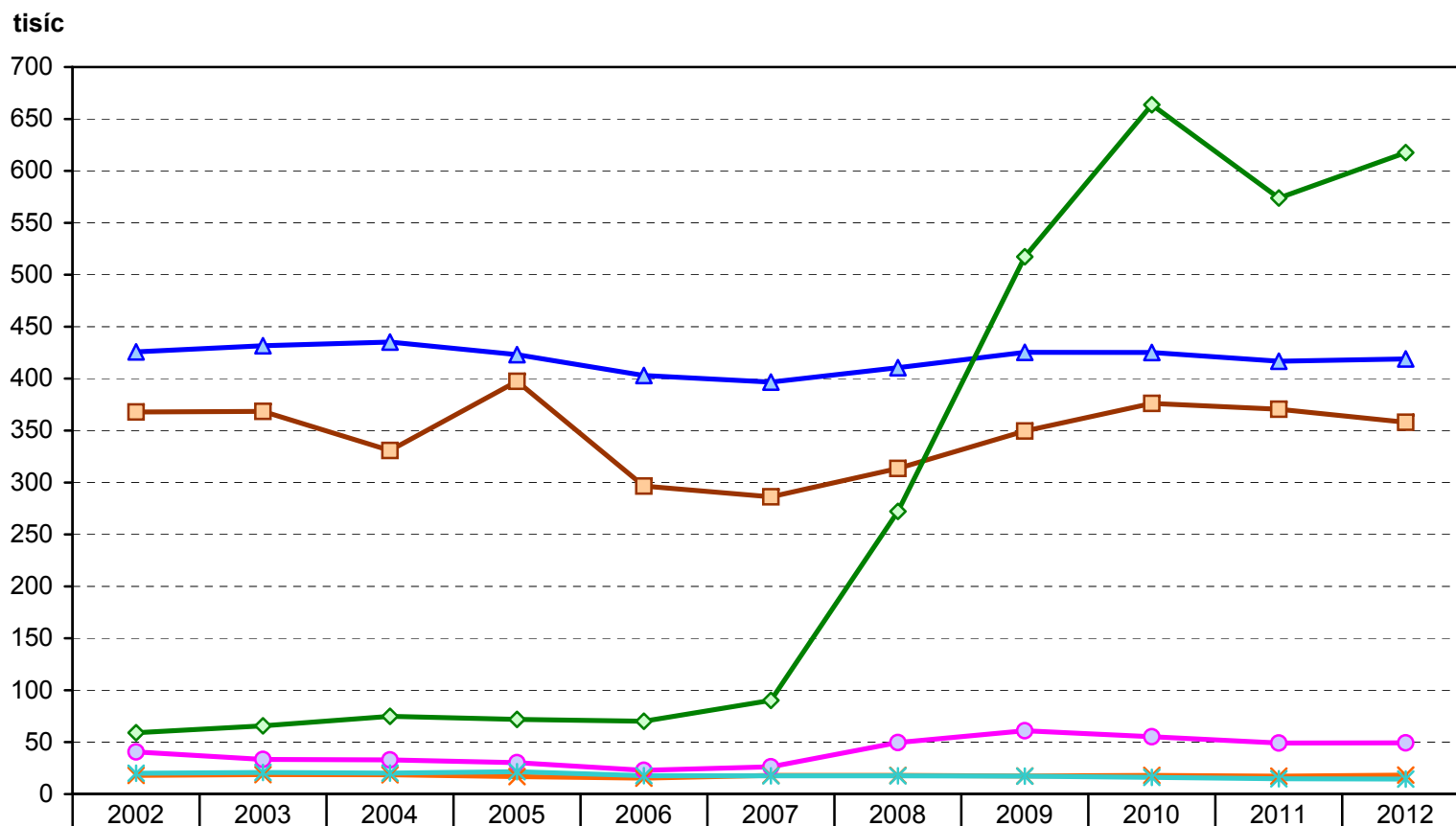
Z celkového počtu 597 tisíc odběrů (bez autologních odběrů) na odděleních a pracovištích transfuzní služby byla u 419 tisíc odběrů odebrána plná krev (cca stejně jako v předchozím roce) a u dalších 178 tisíc odběrů se jednalo o plazmu, z toho 90 % bylo provedeno plazmaferézou, zbytek jinou aferézou. V plazmaferetických centrech bylo provedeno o 8 % více odběrů než v roce 2011 (tj. 459 tisíc odběrů).

V roce 2012 bylo vyrobeno 415 tisíc jednotek přípravků červené řady (plná krev činila pouze 0,24 %), 40 tisíc terapeutických dávek trombocytů a 596,2 tisíc litrů plazmy, z toho 494,5 tisíc litrů plazmy z aferézy a 101,7 tisíc litrů plazmy z plné krve.

Na spotřebě transfuzních přípravků se největší měrou podílely chirurgické obory (38 %), interní obory spotřebovaly 35 % (z toho samostatná oddělení hematologie a onkologie 14 %), anesteziologicko-resuscitační oddělení spotřebovala 18 % transfuzních přípravků, gynekologie a porodnice 4 % a ostatní oddělení 6 %.

Vypracovala: Ing. Blanka Nechanská

Graf 1: Vývoj základních ukazatelů činnosti oddělení a pracovišť transfuzní služby v letech 2002–2012

—■— Evidovaní dárči k 31.12.	367 899	368 519	330 816	397 433	296 517	286 231	313 553	349 604	376 176	370 562	357 931
—●— Počet prvodárců	40 540	33 442	32 884	30 347	22 961	26 304	49 644	61 008	55 170	49 122	49 252
—▲— Odběry plné krve	425 697	431 685	435 196	423 115	402 988	396 732	410 594	425 350	425 234	416 822	418 954
—◆— Odběry plazmaferézou	59 048	65 696	74 849	71 931	70 130	90 285	272 217	517 317	663 639	573 865	617 617
—×— Odběry jinou aferézou	18 000	18 816	18 602	16 820	15 350	18 076	18 074	17 481	18 003	17 254	18 271
—*— Autologní odběry	20 134	20 854	20 246	21 554	17 743	17 543	17 613	17 259	16 147	14 715	14 452

Tabulka 1: Zařízení transfuzní služby a jejich personální zajištění v roce 2012

Kraje	Oddělení a pracoviště			Transfuzní služba				Plazmaferetická centra ¹⁾				Krevní banky				
	průměrný roční přepočtený počet pracovníků (včetně smluvních)															
	transfuzní služba	plazmaferetická centra	krevní banky	lékaři	ZPBD ²⁾	ZPSZ a JOP ²⁾	ZPOD ²⁾	lékaři	ZPBD ²⁾	ZPSZ a JOP ²⁾	ZPOD ²⁾	lékaři	ZPBD ²⁾	ZPSZ a JOP ²⁾	ZPOD ²⁾	
Hl. m. Praha	6	^	5	33,12	155,83	15,42	34,47	^	^	^	^	4,50	20,90	0,50	3,00	
Středočeský	7	^	11	8,95	67,63	4,40	2,25	^	^	^	^	1,40	9,39	0,70	-	
Jihočeský	5	^	2	5,92	60,11	4,88	5,00	^	^	^	^	-	0,50	-	-	
Plzeňský	4	^	3	13,15	59,24	1,28	17,00	^	^	^	^	0,20	0,05	-	-	
Karlovarský	3	^	1	3,79	30,52	1,00	2,00	^	^	^	^	-	1,00	-	-	
Ústecký	6	^	4	5,04	50,75	10,50	7,58	^	^	^	^	0,28	2,20	1,10	-	
Liberecký	5	^	3	4,18	32,64	12,60	4,00	^	^	^	^	0,21	0,52	-	-	
Královéhradecký	4	^	4	9,85	58,37	3,25	10,84	^	^	^	^	0,11	0,25	-	-	
Pardubický	5	^	-	8,25	50,30	6,57	6,77	^	^	^	^	-	-	-	-	
Vysočina	4	^	2	4,05	20,76	2,85	1,90	^	^	^	^	0,10	0,28	-	-	
Jihomoravský	9	^	6	19,00	117,10	1,90	1,20	^	^	^	^	4,08	21,74	3,45	1,94	
Olomoucký	6	^	2	10,96	77,32	8,12	11,50	^	^	^	^	0,20	2,71	-	-	
Zlínský	4	^	1	5,74	52,58	2,22	5,00	^	^	^	^	-	-	0,01	-	
Moravskoslezský	7	^	8	8,88	122,39	9,00	33,42	^	^	^	^	2,10	14,52	4,00	-	
ČR	75	4	52	140,88	955,54	83,99	142,93	30,13	133,26	-	3,20	13,18	74,06	9,76	4,94	

¹⁾ Některá plazmaferetická centra nedala souhlas s publikováním důvěrných statistických údajů (^)

²⁾ Nelékařští pracovníci dle zákona č. 96/2004 Sb.

ZPBD - zdravotničtí pracovníci nelékaři s odbornou způsobilostí bez odborného dohledu (§ 5–§ 21a)

ZPSZ - zdravotničtí pracovníci nelékaři s odbornou a specializovanou způsobilostí bez odborného dohledu (§ 22–§ 28)

ZPOD - zdravotničtí pracovníci nelékaři pod odborným dohledem nebo přímým vedením (§ 29–§ 42)

Tabulka 2: Dárci a autologní odběry na odděleních transfuzní služby a v plazmaferetických centrech v roce 2012

Kraj	Transfuzní služba					Plazmaferetická centra ¹⁾		
	počet dárců			autologní odběry		počet dárců		
	evidovaní dárce k 31.12.	odebraní dárce		počet dárců	počet odběrů	evidovaní dárce k 31.12.	odebraní dárce	
		celkem	z toho prvodárci (%)				celkem	z toho prvodárci (%)
Hl. m. Praha	33 738	25 439	14,3	585	1 064	^	^	^
Středočeský	28 371	20 661	14,9	278	350	^	^	^
Jihočeský	18 349	14 686	8,3	334	660	^	^	^
Plzeňský	15 711	12 773	13,7	272	457	^	^	^
Karlovarský	6 625	5 132	8,3	151	220	^	^	^
Ústecký	24 838	17 476	9,0	89	164	^	^	^
Liberecký	8 196	6 817	9,8	229	361	^	^	^
Královéhradecký	17 890	14 929	12,5	376	656	^	^	^
Pardubický	15 915	11 166	11,5	500	924	^	^	^
Vysočina	9 777	8 127	11,4	514	723	^	^	^
Jihomoravský	35 380	24 913	14,6	1 621	2 206	^	^	^
Olomoucký	19 834	15 508	14,7	962	1 977	^	^	^
Zlínský	14 865	10 992	12,0	648	978	^	^	^
Moravskoslezský	31 916	25 322	15,2	1 637	2 585	^	^	^
ČR	281 405	213 941	12,9	8 196	13 325	76 526	53 399	39,5

¹⁾ Některá plazmaferetická centra nedala souhlas s publikováním důvěrných statistických údajů (^)

Tabulka 3: Odběry na odděleních transfuzní služby a v plazmaferetických centrech v roce 2012

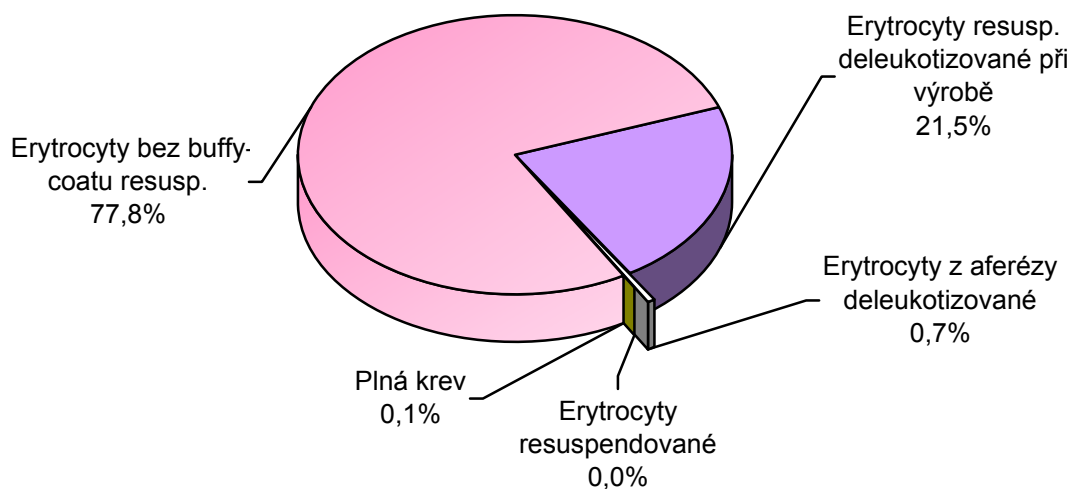
Kraje	Transfuzní služba			Plazmaferetická centra ¹⁾
	odběry			
	plná krev	plazmaferézou	jinou aferézou	plazmaferézou
Hl. m. Praha	47 034	9 687	9 146	^
Středočeský	44 666	3 212	115	^
Jihočeský	31 872	1 975	426	^
Plzeňský	25 398	2 596	2 187	^
Karlovarský	10 038	2 095	45	^
Ústecký	30 813	11 430	436	^
Liberecký	11 659	5 211	108	^
Královéhradecký	28 080	22 146	779	^
Pardubický	24 096	9 742	131	^
Vysočina	19 264	-	66	^
Jihomoravský	48 580	6 536	2 276	^
Olomoucký	29 123	28 209	1 201	^
Zlínský	23 122	4 840	10	^
Moravskoslezský	45 209	52 313	1 345	^
ČR	418 954	159 992	18 271	457 625

Tabulka 4: Produkce na odděleních transfuzní služby a v plazmaferetických centrech v roce 2012

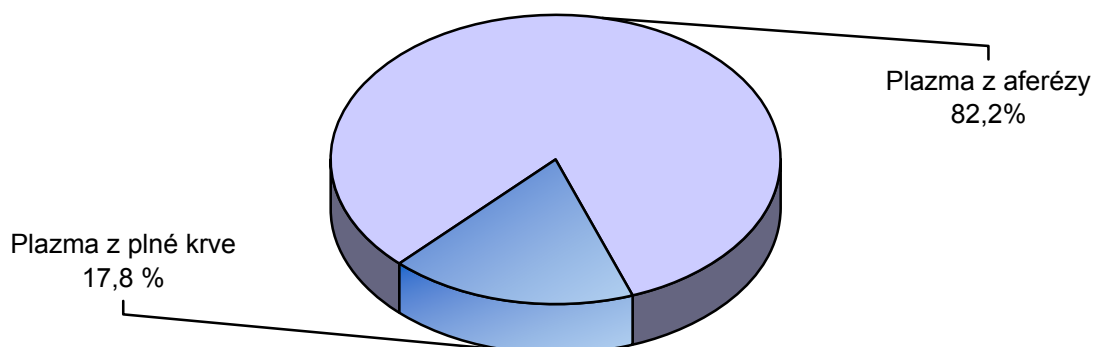
Kraje	Transfuzní služba				Plazmaferetická centra ¹⁾
	přípravky červené krevní řady (plná krev a erytrocyty)	plazma z plné krve	plazma z aferézy	trombocyty	plazma z aferézy
	v transfuzních jednotkách	v litrech	v litrech	v terapeutických dávkách	v litrech
Hl. m. Praha	80 221	19 561	7 620	17 456	^
Středočeský	32 419	6 874	2 175	798	^
Jihočeský	31 612	6 232	1 419	1 023	^
Plzeňský	25 035	6 224	2 013	3 743	^
Karlovarský	9 661	2 562	1 550	-	^
Ústecký	29 518	8 017	9 539	590	^
Liberecký	8 725	2 396	3 494	752	^
Královéhradecký	25 482	6 630	16 882	2 886	^
Pardubický	18 358	4 851	6 982	266	^
Vysočina	9 221	1 762	-	130	^
Jihomoravský	48 173	11 898	5 832	7 374	^
Olomoucký	31 132	7 951	27 920	2 551	^
Zlínský	20 936	4 998	3 620	377	^
Moravskoslezský	44 181	11 762	33 979	1 622	^
ČR	414 674	101 718	123 025	35 994	371 506

¹⁾ Některá plazmaferetická centra nedala souhlas s publikováním důvěrných statistických údajů (^)

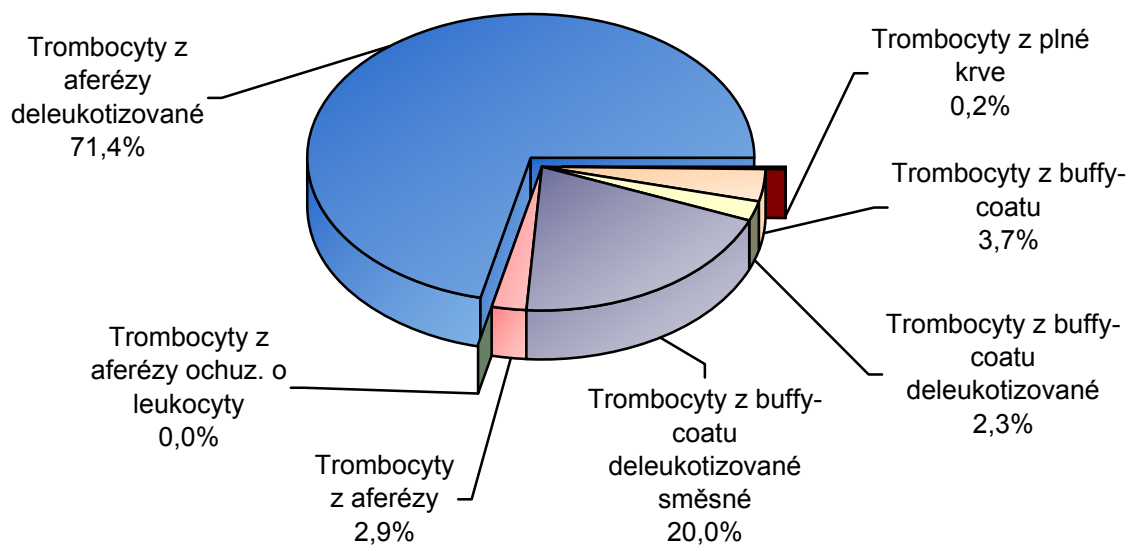
Graf 2: Struktura produkce přípravků červené krevní řady vydaných krevní bance v roce 2012

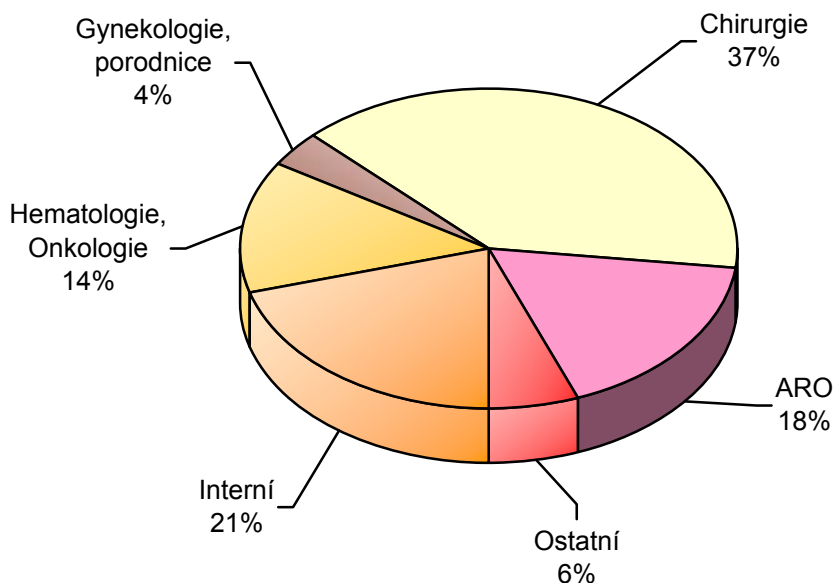
Graf 3: Struktura produkce plazmy vydané krevní bance nebo předané ke zpracování v roce 2012

Graf 4: Struktura produkce trombocytů předaných krevní bance v roce 2012

Graf 5: Struktura spotřeby transfuzních přípravků podle oddělení v roce 2012

Tabulka 5: Infekce u dárců v roce 2012

		HIV	Hepatitida B	Hepatitida C	Syfilis
Vyšetřeno vzorků		1 059 174	1 059 316	1 059 409	1 056 664
Vyšetřeno osob		270 409	270 422	270 316	269 964
z toho	prvodárců	51 949	51 950	51 921	51 947
	opakovaných a pravidelných dárců	218 460	218 472	218 395	218 017
Ověřeně pozitivních		9	30	111	30
z toho	prvodárců	4	21	87	20
	opakovaných a pravidelných dárců	5	9	24	10
Záchyt infekcí na 100 tisíc vyšetřených opakovaných a pravidelných dárců		2,3	4,1	11,0	4,6
Záchyt infekcí na 100 tisíc vyšetřených prvodárců		7,7	40,4	167,6	38,5